

בית הדין הארצי לעבודה

עבל000614/05
עבל000332/07
ערעורים מאוחדים

מ.א.א (קטין)
א.א.א. (קטין)
ח.א.א. (קטין)
ע.א.א. (קטין)

המערערים בע"ע 614/05

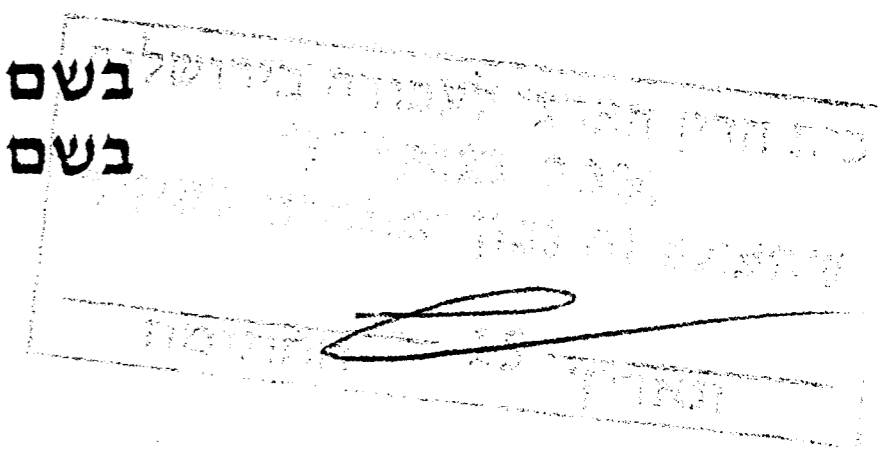
ה.א (קטין)
י.א (קטין)
מ.א (קטין)
מ.א (קטין)

המערערים בע"ע 332/07
המשיב

המוסד לביטוח לאומי

בפני: הנשיא סטיב אדלר, סגנית הנשיא נילי ארד, השופט עמירם רבינוביץ
נציג עובדים, מר איתן כרמון, נציג מעבידים, מר יורם בליזובסקי

בשם המערערים - עו"ד בסאם כרכבי
בשם המשיב - עו"ד תהילה כזרי

פסק דין

השופט עמירם רבינוביץ

סעיף 2(ד)(1) לחוק הבטחת הכנסה, תשמ"א - 1980 (להלן: **חוק הבטחת הכנסה או החוק**) קובע, כי ילד תושב ישראל העונה להגדרת המונח "ילד נטוש" כמשמעו בחוק, זכאי לתשלום גמלת הבטחת הכנסה. השאלה העומדת להכרעתנו בערעורים מאוחדים אלה הינה, האם יש לראות כל אחד מהמערערים כ"ילד נטוש" כהגדרת מונח זה בחוק, לצורך בחינת זכאותם לגמלת הבטחת הכנסה.

בית הדין הארצי לעבודה

עבל614/05
עבל332/07
ערעורים מאוחדים

הרקע העובדתי

2. אביהם של המערערים בע"ע 614/05 ריצה תקופת מאסר החל מיום 12.6.2000 ועד ליום 19.1.2005. אביהם של המערערים בע"ע 332/07 ריצה אף הוא תקופת מאסר החל מיום 8.2.2005. אין חולק, כי שני האבות הם תושבי ישראל (המערערים בשני הערעורים יכוננו להלן: **המערערים**). כל אחת מן האימהות מתגוררת עם ילדיה באותו מקום מגורים דרך קבע בישראל, אך אין לאמהות רישיון ישיבה בישראל, ומשכך שהייתן בישראל הינה שלא כדין.

3. המערערים הגישו למשיב - הוא המוסד לביטוח לאומי (להלן: **המוסד**) תביעה לתשלום גמלת הבטחת הכנסה. טענתם של המערערים הייתה כי הם עונים להגדרת המונח "ילד נטוש" שבחוק הבטחת הכנסה. יובהר, כי לפי האמור בפסקה 1(ג) של התוספת הראשונה לחוק הבטחת הכנסה "ילד נטוש" הוא:

"ילד שהוריו נטשו אותו בישראל, ובלבד שאחד מהוריו הוא תושב ישראל, או ילד שהורו הוא תושב ישראל נטש אותו בישראל, והורו השני נפטר, נעדר או שאינו מתגורר עימו, ונבצר ממנו דרך קבע מלמלא חובותיו כלפי הילד".

4. תביעתם של המערערים נדחתה על ידי המוסד, ומשכך הגישו את התביעות, מושא ערעורים אלה לבית הדין האזורי בירושלים.

פסקי הדין של בית הדין האזורי

5. במהלך הדיון בתביעותיהם בבית הדין האזורי טענו המערערים, כי בנסיבות העניין מתקיימת לגביהם החלופה השנייה שבהגדרת "ילד נטוש", ולפיה ילד נטוש הוא "ילד שהורו הוא תושב ישראל נטש אותו בישראל, והורו

בית הדין הארצי לעבודה

עבל 000614/05
עבל 000332/07
ערעורים מאוחדים

השני נפטר, נעדר או שאינו מתגורר עימו, ונבצר ממנו דרך קבע מלמלא חובותיו כלפי הילד". לפי טיעון המערערים, שהייתו במאסר של אבי המשפחה מהווה הלכה למעשה נטישה, ולכן התמלאה לגביהם הרישא של אותה חלופה. עוד טענו המערערים, כי אמהותיהם אינן רשאיות לעבוד בישראל, מכיוון ששהייתן בישראל מנוגדת להוראות הדין, ולכן יש לראותן כמי ש"נבצר ממנו דרך קבע מלמלא חובותיו כלפי הילד". לטענת המערערים משהתמלאה לגביהם הן הרישא והן הסיפא שבהגדרת המונח "ילד נטוש", זכאים הם לתשלום גמלת הבטחת הכנסה.

6. המוסד טען כי אבותיהם של המערערים לא נטשו את ילדיהם, אלא מרצים תקופת מאסר בבית סוהר בעל כורחם, וכליאתם אינה מהווה "נטישה". עוד טען המוסד כי אמהותיהם של המערערים מתגוררות עימם, ולכן לא מתקיים גם התנאי השני שבחלופה השנייה להגדרת "ילד נטוש".

7. בית הדין האזורי בירושלים בשני פסקי דין שונים (האחד: בל 12560/04 ; השופטת יפה שטיין ונציגי הציבור מר ממליה ומר קליינר, והשני: בל 11350/05 ; סגנית השופטת הראשית (כתוארה דאז) דיתה פרוזינין ונציגי הציבור מר פוסט ומר שפירא) דחה את תביעת המערערים. בית הדין האזורי עמד בהרחבה בשני פסקי הדין על הוראות חוק הבטחת הכנסה וקבע, כי בנסיבות העניין לא עמדו המערערים בתנאים הקבועים בחוק להכרה בהם כ"ילד נטוש". בכל הנוגע לתנאי הראשון, שעניינו נטישת ההורה שהוא תושב ישראל, קבע בית הדין האזורי, בבל 11350/05, כי אין לראות במי שמרצה עונש מאסר, כמי שנטש את ילדו.

8. בית הדין האזורי הוסיף וקבע, בשני פסקי הדין, כי לצורך הכרה במערערים כ"ילד נטוש" נדרשים לפי לשון הסעיף שני תנאים מצטברים נוספים: האחד, כי ההורה השני נפטר, נעדר, או אינו מתגורר עם ילדו, והשני כי נבצר מאותו

בית הדין הארצי לעבודה

עבל 000614/05
עבל 000332/07
ערעורים מאוחדים

הורה מלמלא את חובותיו כלפי הילד. בנסיבות העניין, משאין חולק, כי אמהותיהם של המערערים מתגוררות עימם, לא מתקיים התנאי הראשון, ולכן גם אם היה מתקיים התנאי השני, שעניינו נבצרותו של אותו הורה מלמלא חובותיו כלפי הילד, לא היה בכך לסייע למערערים. בית הדין האזורי הדגיש בשני פסקי הדין, כי עצם העובדה, שאימותיהם של המערערים שוהות באופן בלתי חוקי בישראל, אין בה כשלעצמה להעיד על נבצרות מלמלא חובותיהן כלפיהם. בית הדין האזורי אף ציין בבל 11350/05, כי ההכרעה בשאלה זו מצריכה הבאת ראיות המעידות, כי לאם אין מקורות הכנסה, וראיות כאלה לא הובאו במקרה הנוכחי. בית הדין האזורי הוסיף וקבע בבל 11350/05, כי גם אם היה מוכת, כי לאם אין מקורות הכנסה, לא היה בכך כדי להביא לקבלת התביעה, מן הטעם שלפי לשון הסעיף על האם להוכיח, כי נבצר ממנה מלמלא אחר כלל חובותיה כלפי הילד, היינו עליה להוכיח כי אינה יכולה לתפקד כלל כהורה.

הערעור

9. בערעור לפנינו חזרו המערערים על טענותיהם בבית הדין האזורי. המערערים טענו, כי מכיוון שאמהותיהם אינן מחזיקות באישור שהייה בישראל, יש לראות בהן, לצורך חוק הבטחת הכנסה, כ"נעדרות". לטענת המערערים הנבצרות בה מדובר בחוק הבטחת הכנסה היא נבצרות כלכלית, ואין לקבל את פרשנות בית הדין האזורי, ולפיה הנבצרות בה עוסק החוק עניינה באי יכולתה של האם למלא אחר כלל חובותיה כלפי ילדיה.

10. המוסד תמך בפסק דינו של בית הדין האזורי מטעמיו. לעניין תיק ע"ע 614/05 טען המוסד, כי בהודעה לחוקר המוסד מסרה אם המערערים, כי היא עובדת בישראל, חרף העובדה כי אין היא נושאת רישיון שהייה בישראל.

בית הדין הארצי לעבודה

עבל05/000614
עבל07/000332
ערעורים מאוחדים

עוד הדגיש המוסד כי מאז שחרורו ממאסר של האב בשנת 2005, מקבל האב קצבת נכות כללית בצירוף תוספת ילדים.

הכרעה

11. לאחר שבחנו את כלל החומר שהובא לפנינו ואת טענות הצדדים, נחה דעתנו כי דין הערעור להידחות. פסקי הדין של בית הדין האזורי מבוססים היטב בדין וראויים להתאשר מטעמיהם לפי תקנה 108(ב) **לתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין) תשנ"ב – 1991**, אך ברצוננו להוסיף דברים אחדים.

12. חוק הבטחת הכנסה הוא חוק סוציאלי המיועד להבטיח לכל אדם שאין בכוחו לספק לעצמו הכנסה הדרושה כדי מחייתו הכנסה מינימאלית. בחוק נקבעו סייגים לזכאות הקובעים את המסגרת הנורמטיבית לחיוב הקופה הציבורית בסיוע. במקרה שלפנינו מסייג חוק הבטחת הכנסה את זכאותו של ילד לגמלת הבטחת הכנסה רק למקרים בהם עונה ילד זה להגדרת "ילד נטוש" שבחוק. הגדרת מונח זה בחוק הבטחת הכנסה היא ברורה וחד משמעית. על מנת להיכנס להגדרה זו נדרשת התקיימותם של שלושה תנאים

מצטברים:

- א. התנאי האחד, כי ההורה שהוא תושב ישראל נטש את הילד.
- ב. התנאי השני, כי ההורה השני נפטר, נעדר או אינו מתגורר עם הילד.
- ג. התנאי השלישי, כי נבצר מההורה השני מלמלא חובותיו כלפי הילד. התנאי השלישי מתייחס רק למי שנעדר, או למי שאינו מתגורר עם הילד, כי רק לגבי מצבים אלה ניתן להחיל את התנאי של נבצרות מלמלא חובות כלפי הילד על פי לשון התנאי והקשרו. התנאי של נבצרות מלמלא את החובות כלפי הילד מחובר בנאו החיבור לתנאי של מי שאינו מתגורר עם הילד. אלה למעשה שני תנאים מצטברים. אין התנאי של נבצרות מלמלא חובות כלפי הילד תנאי בפני

בית הדין הארצי לעבודה

עבל05/000614
עבל07/000332
ערעורים מאוחדים

עוד הדגיש המוסד כי מאז שחרורו ממאסר של האב בשנת 2005, מקבל האב קצבת נכות כללית בצירוף תוספת ילדים.

הכרעה

11. לאחר שבתנו את כלל החומר שהובא לפנינו ואת טענות הצדדים, נחה דעתנו כי דין הערעור להידחות. פסקי הדין של בית הדין האזורי מבוססים היטב בדין וראויים להתאשר מטעמיהם לפי תקנה 108(ב) **לתקנות בית הדין לעבודה (סדרי דין) תשנ"ב – 1991**, אך ברצוננו להוסיף דברים אחדים.

12. חוק הבטחת הכנסה הוא חוק סוציאלי המיועד להבטיח לכל אדם שאין בכוחו לספק לעצמו הכנסה הדרושה כדי מחייתו הכנסה מינימאלית. בחוק נקבעו סייגים לזכאות הקובעים את המסגרת הנורמטיבית לחיוב הקופה הציבורית בסיוע. במקרה שלפנינו מסייג חוק הבטחת הכנסה את זכאותו של ילד לגמלת הבטחת הכנסה רק למקרים בהם עונה ילד זה להגדרת "ילד נטוש" שבחוק. הגדרת מונח זה בחוק הבטחת הכנסה היא ברורה וחד משמעית. על מנת להיכנס להגדרה זו נדרשת התקיימותם של שלושה תנאים

מצטברים:

- א. התנאי האחד, כי ההורה שהוא תושב ישראל נטש את הילד.
- ב. התנאי השני, כי ההורה השני נפטר, נעדר או אינו מתגורר עם הילד.
- ג. התנאי השלישי, כי נבצר מההורה השני מלמלא חובותיו כלפי הילד. התנאי השלישי מתייחס רק למי שנעדר, או למי שאינו מתגורר עם הילד, כי רק לגבי מצבים אלה ניתן להחיל את התנאי של נבצרות מלמלא חובות כלפי הילד על פי לשון התנאי והקשרו. התנאי של נבצרות מלמלא את החובות כלפי הילד מחובר בן־אז החיבור לתנאי של מי שאינו מתגורר עם הילד. אלה למעשה שני תנאים מצטברים. אין התנאי של נבצרות מלמלא חובות כלפי הילד תנאי בפני

בית הדין הארצי לעבודה

עבל00614/05
עבל00332/07
ערעורים מאוחדים

עצמו, אלא הוא כאמור מתחבר עם התנאי לגבי העדר מגורים עם הילד.

13. במקרים שלפנינו, לא הייתה מחלוקת עובדתית, כי אימותיהם של המערערים מתגוררות עימם, ומשכך לא מתקיים התנאי השני, ולכן גם לא התנאי השלישי, שחל רק במקרה שההורה השני נעדר או לא מתגורר עם הילד, תנאי שכאמור לא מתקיים במקרה הנוכחי. נתנו דעתנו לטענת המערערים, לפיה מאחר ששהייתן של אימותיהם של המערערים בישראל הינה בניגוד לדין, יש לראות בהן "נעדרות", ולכן מתמלא לכאורה התנאי השני. אנו סבורים, כי אין בסיס לפרשנות זו, העומדת בניגוד למצב העובדתי שלא היה שנוי במחלוקת בין הצדדים, ולפיו האימהות מתגוררות ביחד עם ילדיהן בישראל. אי חוקיות שהיה בישראל אינה הופכת את השוהה הבלתי חוקי ל"נעדר" במשמעות הלשונית והמשפטית של מונח זה. אף בהיבט המהותי אין לקבוע, כי בכך שהאם היא שוהה בלתי חוקית, יש לראותה כ"נעדרת" כלפי ילדיה המתגוררים עימה, מצויים בחזקתה ונתונים לטיפול.

14. בנסיבות אלה, כאשר אף לא אחד מהתנאים המצטברים שבהגדרת "ילד נטוש" מתקיים, צדק בית הדין האזורי, עת פסק כי המערערים לא עונים להגדרת "ילד נטוש" שבחוק הבטחת הכנסה.

15. בשולי הדברים נציין, כי במהלך הדיון בערעורים הועברה לעיוננו הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון מס' 35), תש"ע – 2009. לפי האמור בהצעת החוק: "ילד תושב ישראל, שאחד מהוריו הוא תושב ישראל הנמצא במעצר או במאסר לתקופה העולה על 30 ימים, והוא מתגורר עם הורהו השני שאינו תושב ישראל" יהיה זכאי לגמלת הבטחת הכנסה. הצעת חוק זו אושרה בקריאה ראשונה בכנסת ביום 5.11.2008 והוגשה לקריאה שנייה ושלישית

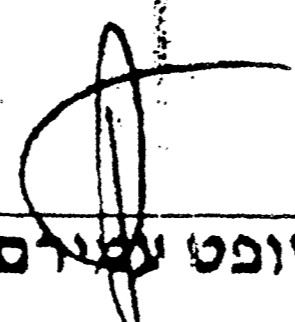
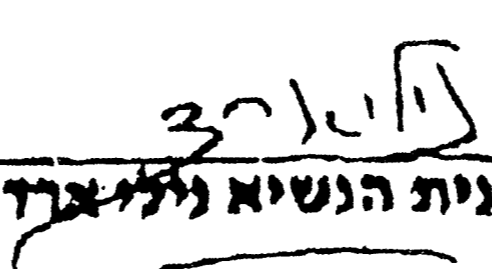
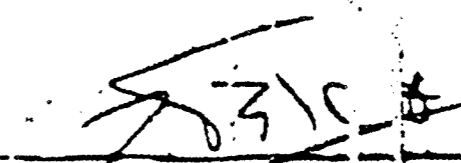
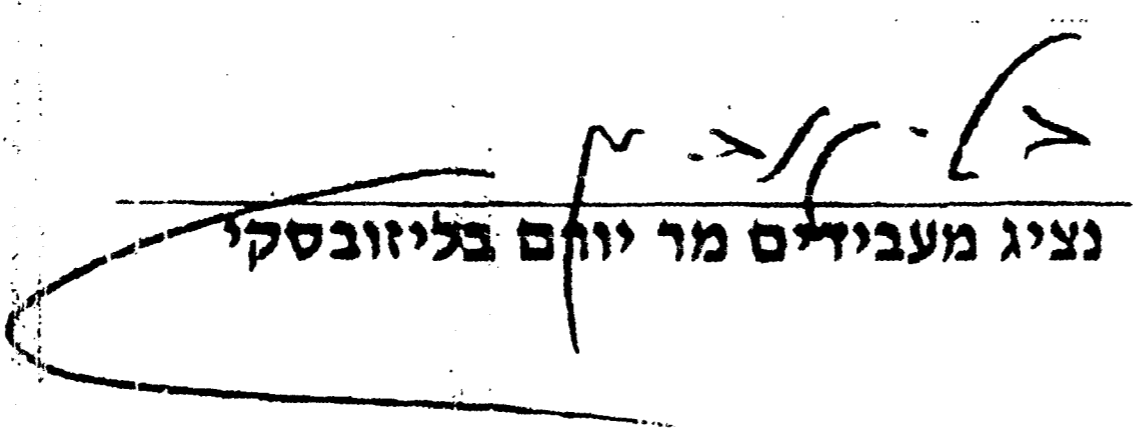
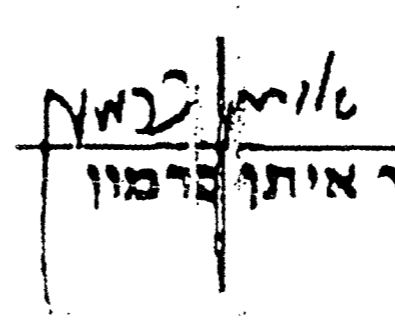
בית הדין הארצי לעבודה

עבל 000614/05
עבל 000332/07
ערעורים מאוחדים

כיום 23.12.2009 נכון למועד מתן פסק דין זה לא עברה הצעת החוק אותה הקריאה השנייה ונזשלישית, ולכן אין באמור בהצעת חוק זה כדי לשנות אותה התוצאה אליה הגענו.

16. סוף דבר – הערעורינו נדחים, ללא צו להוצאות.

נתן היום, כ"ח אדר, תשי"ע (14 מרץ 2010) בהעדר הצדדים ויישלח אליהם.

		
השופט <u>עמרם רבינוביץ</u>	סגנית הנשיא <u>נלי ארד</u>	תעזיב <u>סטיב אדלר</u>
		
נציג מעבידים <u>מר יוחם בליזובסקי</u>		נציג עובדים <u>מר איתן ברמון</u>